

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 6.9.2010
KOM(2010) 460 lopullinen

2010/0241 (NLE)

Ehdotus:

NEUVOSTON PÄÄTÖS,

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Filippiinien tasavallan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen allekirjoittamisesta

PERUSTELUT

Neuvosto valtuutti marraskuussa 2004 komission neuvottelemaan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevista puitesopimuksista Thaimaan, Indonesian, Singaporen, Filippiinien, Malesian ja Brunein kanssa. Neuvottelut Filippiinien kanssa aloitettiin helmikuussa 2009 ja ne saatiin päätökseen kesäkuussa 2010. Kun Coreperiltä oli saatu hyväksyntä, molemmat osapuolet parafoivat kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen 25. kesäkuuta 2010.

Filippiinien kanssa tehtävä kumppanuus- ja yhteistyösopimus on laatuaan toinen Kaakkois-Aasiassa. Ensimmäinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus allekirjoitettiin marraskuussa 2009 Indonesian kanssa. Kyseessä on ensimmäinen Filippiinien kanssa tehtävä kahdenvälinen sopimus ja se korvaa nykyisen oikeudellisen kehyksen, joka on Euroopan talousyhteisön ja Kaakkois-Aasian valtioiden liiton (ASEAN) jäsenvaltioiden välinen yhteistyösopimus vuodelta 1980. Kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen sisältyy EU:n ulkopolitiikan kannalta keskeisiä oikeudellisesti sitovia velvoitteita, muun muassa määräyksiä ihmisoikeuksista, asesulusta, terrorismin torjunnasta, Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta, muuttoliikkeestä ja verotuksesta. Siihen sisältyy myös ajankohtaisia aiheita, kuten rauhanprosessi ja katastrofiriskien hallinta.

Kumppanuus- ja yhteistyösopimus laajentaa merkittävästi osapuolten mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä talouden ja kaupan alalla sekä oikeus- ja sisäasioissa. Se tarjoaa yhteistyömahdollisuuksia muun muassa ympäristön ja ilmastonmuutoksen, energian, tieteen ja teknologian sekä meri- ja lentoliikenteen aloilla. Sopimuksessa käsitellään myös rahanpesua ja terrorismin rahoitusta, laittomia huumausaineita, järjestäytyntä rikollisuutta ja lahjontaa. Siihen sisältyy huomattava kehitysyhteistyösio sekä ensimmäistä kertaa myös tiukat määräykset EU:n taloudellisten etujen suojaamisesta. Lisäksi sopimuksessa on merkittävä kaupallista yhteistyötä koskeva osio. Tämä helpottanee neuvotteluja vapaakauppasopimuksista, joita EU:n politiikan mukaisesti on tarkoitus tehdä ASEAN-maiden kanssa.

Poliittisesta näkökulmasta Filippiinien kanssa tehtävä kumppanuus- ja yhteistyösopimus on merkittävä askel kohti EU:n roolin vahvistamista Kaakkois-Aasiassa sellaisten yhteisten yleismaailmallisten arvojen pohjalta, joita ovat muun muassa demokratia ja ihmisoikeudet. Se helpottaa poliittisen, alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön kehittämistä kahden samanmielisen kumppanin välillä. Kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpano tuo käytännön etuja molemmille osapuolille ja muodostaa perustan EU:n laajempien poliittisten ja taloudellisten etujen edistämiseksi. Tämä on erityisen tärkeää, koska kyse on alueesta, joka on perinteisesti suuntautunut kohti Kiinaa ja Yhdysvaltoja.

Ehdotus:

NEUVOSTON PÄÄTÖS,

annettu [...] päivänä [...]kuuta [...],

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Filippiinien tasavallan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen allekirjoittamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 207 ja 209 artiklan yhdessä 218 artiklan 5 kohdan kanssa,

ottaa huomioon komission ehdotuksen¹,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Neuvosto valtuutti 25 päivänä marraskuuta 2004 komission neuvottelemaan Filippiinien tasavallan kanssa kumppanuutta ja yhteistyötä koskevasta puitesopimuksesta, jäljempänä 'sopimus'.
- (2) Sopimus olisi allekirjoitettava sillä varauksella, että se tehdään lopullisesti myöhemmin,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Hyväksytään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Filippiinien tasavallan kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen allekirjoittaminen unionin puolesta sillä varauksella, että sopimuksen tekemisestä tehdään neuvoston päätös.

Sopimuksen teksti on tämän päätöksen liitteenä.

2 artikla

Valtuutetaan komission varapuheenjohtajana toimiva unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja allekirjoittamaan sopimus unionin puolesta.

---

¹ EUVL C [...], [...], s. [...].

3 artikla

Tämä päätös tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se hyväksytään.

Tehty Brysselissä [...] päivänä [...]kuuta [...].

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

[...]

LIITE

**PUITESOPIMUS EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ
FILIPPIINIEN TASAVALLAN KUMPPANUUDESTA JA YHTEISTYÖSTÄ**

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

sekä

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARIN TASAVALTA,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä 'jäsenvaltiot',

sekä

FILIPPIINIEN TASAVALTA,

jäljempänä 'Filippiinit',

jäljempänä 'sopimuspuolet',

jotka

OTTAVAT HUOMIOON sopimuspuolten perinteiset ystävällismieliset suhteet sekä niitä yhdistävät läheiset historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet,

KATSOVAT, että sopimuspuolten keskinäisten suhteiden kokonaisvaltaisuus on erityisen tärkeää,

KATSOVAT, että tämä sopimus muodostaa osan sopimuspuolten välisiä laajempia suhteita, jotka perustuvat muun muassa sopimuksiin, joissa molemmat osapuolet ovat sopimuspuolia,

VAHVISTAVAT sopimuspuolten sitoutumisen kunnioittamaan demokratian periaatteita sekä ihmisoikeuksia sellaisina kuin ne vahvistetaan Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asianmukaisissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joiden osapuolia ne ovat,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteisiin ja toiveensa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä,

VAHVISTAVAT haluavansa lisätä yhteistyötään kansainvälisen vakauden, oikeuden ja turvallisuuden alalla kestävän sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseksi, köyhyyden poistamiseksi ja vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi,

KATSOVAT, että terrorismi on uhka kansainväliselle turvallisuudelle, ja haluavat tiivistää vuoropuheluaan ja yhteistyötään terrorismin torjunnassa ottaen täysimääräisesti huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vuonna 2006 julkaiseman maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian ja asianmukaiset YK:n turvallisuusneuvoston asiakirjat, erityisesti päätöslauselmat 1373, 1267, 1822 ja 1904,

ILMAISEVAT täyden sitoumuksensa ehkäistä ja torjua terrorismin kaikkia muotoja sekä kehittää tehokkaita kansainvälisiä välineitä sen kitkemiseksi.

KATSOVAT, että ollakseen tehokkaita terrorisminvastaisten toimien ja ihmisoikeuksien suojelun olisi täydennettävä ja vahvistettava toisiaan,

TUNNUSTAVAT, että on välttämätöntä lujittaa ja lisätä yhteistyötä huumausaineiden väärinkäytön ja huumausainekaupan torjumiseksi, sillä ne muodostavat vakavan uhan kansainväliselle rauhalle, turvallisuudelle, vakaudelle ja taloudelliselle kehitykselle,

OTTAVAT HUOMIOON, että kaikkein vakavimpia kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaisia rikoksia, kansanmurhia ja muita ihmisyyttä vastaan tehtyjä rikoksia ei saa jättää rankaisematta ja että syytteen nostaminen näistä rikoksista on varmistettava kansainvälisen rauhan ja oikeuden vahvistamiseksi,

KATSOVAT, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen on merkittävä uhka kansainväliselle turvallisuudelle, ja haluavat vahvistaa vuoropuheluaan ja yhteistyötään tällä alalla; katsovat, että YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1540 yksimielinen hyväksyminen korostaa koko kansainvälisen yhteisön sitoutumista joukkotuhoaseiden leviämisen torjuntaan,

TUNNUSTAVAT, että pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton kauppa, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvomaton leviäminen ovat edelleen vakava uhka kansainväliselle rauhalle, turvallisuudelle ja kehitykselle,

TUNNUSTAVAT Euroopan talousyhteisön ja Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN) välillä 7 päivänä maaliskuuta 1980 tehdyn yhteistyösopimuksen ja siihen myöhemmin lisättyjen liittymispöytäkirjojen tärkeyden,

KATSOVAT, että on tärkeä lujittaa sopimuspuolten nykyisiä suhteita niiden keskinäisen yhteistyön lisäämiseksi, ja haluavat yhdessä vakiinnuttaa, syventää ja monipuolistaa suhteitaan molemmille tärkeillä aloilla tasavertaisesti, syrjimättömästi, luonnonympäristöä suojellen ja molemminpuoliseksi eduksi,

TUNNUSTAVAT Kaakkois-Aasian valtioiden liiton ja Euroopan unionin välisen vuoropuhelun ja yhteistyön tärkeyden,

ILMAISEVAT täyden sitoumuksensa edistää kestävästä kehityksestä, ympäristönsuojelusta ja tehokasta yhteistyötä ilmastonmuutoksen torjumiseksi,

KOROSTAVAT oikeuden ja turvallisuuden alan yhteistyön lisäämisen tärkeyttä,

VAHVISTAVAT sitoutuneensa kokonaisvaltaiseen vuoropuheluun ja yhteistyöhön, joilla pyritään edistämään muuttoliikkeen hallintaa ja kehitystä, sekä kansainvälisesti tunnustettujen työ- ja yhteiskuntaelämän normien tehokkaaseen edistämiseen ja täytäntöönpanoon,

OTTAVAT HUOMIOON, että sopimuksen ne määräykset, jotka kuuluvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston soveltamisalaan, sitovat Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Irlantia erillisinä sopimuspuolina tai vaihtoehtoisesti osana Euroopan unionia Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan mukaisesti, ja että sama koskee myös Tanskaa mainittuihin sopimuksiin liitetyn, Tanskan asemasta tehdyn pöytäkirjan mukaisesti,

TUNNUSTAVAT, että sopimuspuolet pitävät tärkeinä etenkin Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimukseen sisältyviä kansainvälistä kauppaa koskevia periaatteita ja sääntöjä sekä tarvetta soveltaa niitä avoimesti ja syrjimättömästi,

VAHVISTAVAT toiveensa lisätä sopimuspuolten välistä yhteistyötä yhteisten arvojen pohjalta molemminpuoliseksi eduksi ja sopusoinnussa alueellisesti toteutettujen toimien kanssa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I osasto

LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 artikla

Yleiset periaatteet

1. Demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, sellaisina kuin ne vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa keskeisissä kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat, sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ovat kummankin sopimuspuolen sisä- ja ulkopoliittikan perusta ja olennainen osa tätä sopimusta.
2. Sopimuspuolet vahvistavat yhteiset arvonsa sellaisina kuin ne esitetään Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjassa.

3. Sopimuspuolet vahvistavat sitoutuneensa edistämään kestävästä kehitystä, tekemään yhteistyötä ilmastonmuutoksen asettamiin haasteisiin vastaamiseksi ja edistämään kansainvälisesti sovittujen kehitystavoitteiden, mukaan luettuina vuosituhattavoitteet, saavuttamista.
4. Sopimuspuolet vahvistavat sitoutumisensa hyvän hallintotavan periaatteeseen.
5. Sopimuspuolet sopivat, että tähän sopimukseen perustuva yhteistyö on niiden kansallisten lakien, sääntöjen ja määräysten mukaista.

2 artikla

Yhteistyön tavoitteet

Lujittaakseen kahdenvälisiä suhteitaan sopimuspuolet käyvät kokonaisvaltaista vuoropuhelua ja lisäävät yhteistyötä kaikilla tämän sopimuksen mukaisilla molemmille osapuolille tärkeillä aloilla. Tavoitteena on erityisesti

- a) kehittää poliittisia sekä sosiaali- ja talouskysymyksiä koskevaa yhteistyötä kaikissa sopivissa alueellisen ja kansainvälisen tason yhteyksissä ja organisaatioissa,
- b) aloittaa yhteistyö terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi,
- c) aloittaa ihmisoikeuksia käsittelevä yhteistyö ja kansainvälisesti tärkeitä vakavia rikoksia koskeva vuoropuhelu,
- d) aloittaa yhteistyö joukkotuhoaseiden, pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen estämiseksi sekä rauhanprosessin ja konfliktien ehkäisyn edistämiseksi,
- e) aloittaa yhteistyö kaikilla molemmille osapuolille tärkeillä kaupan ja sijoitustoiminnan aloilla kauppa- ja sijoitusvirtojen helpottamiseksi ja kaupan ja sijoitusten esteiden poistamiseksi WTO:n periaatteiden sekä nykyisten ja tulevien EU:ta ja ASEANia koskevien alueellisten aloitteiden periaatteiden mukaisesti,
- f) aloittaa yhteistyö oikeuden ja turvallisuuden alalla, mukaan luettuna oikeudellinen yhteistyö seuraavilla aloilla: laittomat huumausaineet, rahanpesu, järjestäytyneen rikollisuuden ja lahjonnan torjunta, tietosuojat ja pakolaiset ja maansisäiset pakolaiset,
- g) aloittaa yhteistyö muuttoliikkeen ja merityön alalla,
- h) aloittaa yhteistyö kaikilla muilla molemmille osapuolille tärkeillä aloilla, joihin kuuluvat erityisesti työllisyys- ja sosiaaliasiat, kehitysyhteistyö, talouspolitiikka, rahoituspalvelut, verotusalan hyvä hallintotapa, teollisuuspolitiikka ja pk-yritykset, tieto- ja viestintäteknikka (TVT), audiovisuaaliala, viestimet ja multimedia, tiede ja teknologia, liikenne, matkailu, koulutus, kulttuuri, kulttuurien ja uskontojen välinen vuoropuhelu, energia, ympäristö ja luonnonvarat ilmastonmuutos mukaan luettuna, maatalous, kalastus ja maaseudun kehittäminen, alueellinen kehittäminen, terveys, tilastointi, katastrofiriskien hallinta ja julkishallinto,

- i) lisätä kummankin sopimuspuolen osallistumista alueellisiin ja osa-alueellisiin yhteistyöohjelmiin, joihin toinen sopimuspuoli voi osallistua,
- j) kohottaa Filippiinien ja Euroopan unionin asemaa ja profiilia,
- k) edistää kansalaisten keskinäistä ymmärtämystä sekä vilkasta vuoropuhelua ja vuorovaikutusta järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kanssa.

3 artikla

Yhteistyö alueellisissa ja kansainvälisissä järjestöissä

Sopimuspuolet jatkavat näkemysten vaihtamista ja yhteistyötä alueellisen ja kansainvälisen tason yhteyksissä ja organisaatioissa, joista mainittakoon Yhdistyneet Kansakunnat ja Yhdistyneiden Kansakuntien erityisjärjestöt ja elimet, kuten YK:n kauppaja kehityskonferenssi (UNCTAD), ASEANin ja EU:n vuoropuhelu, ASEANin alueellinen foorumi, Aasian ja Euroopan yhteistyöprosessi (Asem), Maailman kauppajärjestö (WTO), Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) ja Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO).

4 artikla

Alueellinen ja kahdenvälinen yhteistyö

Sopimuspuolet voivat tehdä yhteisestä sopimuksesta kullakin tämän sopimuksen kattamalla vuoropuhelu- ja yhteistyöalalla myös alueellisen tason yhteistyötä tai yhdistää toimintakehykset ottaen huomioon asianomaisten alueellisten ryhmittymien alueelliset päätöksentekomenettelyt sekä painottaen EU:n ja Filippiinien väliseen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Valitessaan tähän tarkoitukseen sopivaa toimintakehystä sopimuspuolet pyrkivät varmistamaan, että kaikkiin asianomaisiin osapuoliin kohdistuu mahdollisimman tehokkaat vaikutukset, ja lisäämään osapuolten osallistumista hyödyntäen mahdollisimman tehokkaasti käytettävissä olevat resurssit ja varmistaen, että toimet sopivat yhteen muiden toimien kanssa.

II osasto

POLIITTINEN VUOROPUHELU JA YHTEISTYÖ

5 artikla

Rauhanprosessi ja konfliktien ehkäisy

Sopimuspuolet sopivat, että ne jatkavat yhteisiä toimia, joilla pyritään edistämään konfliktien ehkäisyä ja rauhankulttuuria muun muassa rauhan puolustamisen ja rauhankasvatusohjelmien avulla.

6 artikla

Yhteistyö ihmisoikeuksien alalla

1. Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kaikkien ihmisoikeuksien edistämisen ja tehokkaan suojelemisen hyväksi muun muassa sellaisten kansainvälisten ihmisoikeussopimusten avulla, joiden osapuolia ne ovat.
2. Tällaisen yhteistyön puitteissa toteutetaan sopimuspuolten yhteisesti sopimia, muun muassa seuraavia toimia:
  - a) tuetaan ihmisoikeuksia koskevien maakohtaisten toimintasuunnitelmien kehittämistä ja täytäntöönpanoa,
  - b) edistetään alan koulutusta ja tietoisuutta ihmisoikeuksista,
  - c) lujitetaan ihmisoikeusalalla toimivia kansallisia instituutioita,
  - d) tuetaan mahdollisuuksien mukaan ihmisoikeusalalla toimivia alueellisia instituutioita,
  - e) aloitetaan sopimuspuolten välinen merkityksellinen vuoropuhelu ihmisoikeuksista ja
  - f) tehdään yhteistyötä ihmisoikeusalalla toimivien Yhdistyneiden Kansakuntien instituutioiden kanssa.

7 artikla

Kansainvälisesti tärkeät vakavat rikokset

1. Sopimuspuolet katsovat, että kansainvälisesti tärkeät kaikkein vakavimmat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vastaiset rikokset, kansanmurhat ja muut rikokset ihmisyyttä vastaan eivät saa jäädä rankaisematta ja että näistä rikoksista syytteeseen asettaminen on varmistettava ryhtymällä sopimuspuolten kansallisen lainsäädännön mukaisesti toimenpiteisiin joko kansallisella tai kansainvälisellä tasolla, tarvittaessa myös Kansainvälisessä rikostuomioistuimessa.
2. Sopimuspuolet sopivat käyvänsä hyödyllistä vuoropuhelua yleisestä liittymisestä Rooman perussääntöön omien lakiansa mukaisesti sekä avustavansa valmiuksien kehittämisessä.

8 artikla

Joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden

leviämisen estäminen

1. Sopimuspuolet katsovat, että yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä on joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen valtiollisille ja valtioista riippumattomille toimijoille sekä niiden toimesta.
2. Tämän vuoksi sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen noudattamalla kaikilta osin kansainvälisten aseistariisunta- ja asesulkusopimusten mukaisia velvoitteitaan ja muita asiaa koskevia kansainvälisiä velvoitteita, kuten YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1540, ja täyttämällä ne kansallisella tasolla.

Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä määräys on olennainen osa sopimusta.

3. Lisäksi sopimuspuolet sopivat siitä, että ne
  - toteuttavat asianmukaiset toimet kaikkien muiden asian kannalta merkityksellisten kansainvälisten asiakirjojen, mukaan luettuina asiaa koskevat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat, allekirjoittamiseksi ja pyrkivät joko ratifioimaan ne ottaen täysimääräisesti huomioon sopimuspuolten ratifiointimenettelyt tai liittymään niihin sekä täyttämään niistä aiheutuvat velvoitteet,
  - luovat tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän, jolla valvotaan joukkotuhoojaseisiin liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua sekä kaksikäyttöteknologian loppukäyttöä ja johon sisältyy tehokkaita seuraamuksia vientivalvonnan laiminlyömisestä.

Sopimuspuolet katsovat, että vientivalvonnan toteuttaminen ei saa haitata kansainvälistä yhteistyötä rauhanomaisia tarkoituksia varten käytettävien materiaalien, laitteiden ja teknologian alalla ja että aseiden leviämistä ei saa pyrkiä salaamaan rauhanomaisten käyttötarkoitusten varjolla.

4. Sopimuspuolet sopivat käyvänsä säännöllistä poliittista vuoropuhelua edellä kuvattujen sopimuksen osien täydentämiseksi ja vahvistamiseksi. Sopimuspuolet voivat pyrkiä käymään vuoropuhelua myös alueellisella tasolla.

9 artikla

Pienaseet ja kevyet aseet

1. Sopimuspuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton kauppa sekä niiden liiallinen keskittyminen, huono hallinnointi, riittämättömästi turvatut varastot ja valvomaton leviäminen ovat edelleen vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle.
2. Sopimuspuolet sopivat noudattavansa velvoitteitaan, jotka perustuvat pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osatekijöiden torjuntaa koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauseelmiin, sekä sitoumuksia, jotka perustuvat tähän alaan sovellettaviin muihin kansainvälisiin sopimuksiin, kuten pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osaluokkien ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevaan Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaohjelmaan, ja sitoutuvat panemaan ne täysimääräisesti täytäntöön.
3. Sopimuspuolet käyvät säännöllistä poliittista vuoropuhelua, jossa ne vaihtavat näkemyksiä ja tietoja ja pyrkivät yhteisymmärrykseen pienaseiden ja kevyiden aseiden laitonta kauppaa koskevista kysymyksistä ja ongelmista, sekä parantavat laittoman kaupan ehkäisemiseen, torjumiseen ja poistamiseen liittyviä valmiuksiaan.

10 artikla

Yhteistyö terrorismin torjunnassa

1. Sopimuspuolet vahvistavat, että on tärkeää ehkäistä ja torjua terrorismia niiden omien lakien ja hallinnollisten määräysten mukaisesti ottaen huomioon oikeusvaltioperiaatteen, kansainvälisen oikeuden ja erityisesti YK:n peruskirjan ja asiaa koskevat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat, ihmisoikeuslainsäädännön, pakolaislainsäädännön, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainväliset yleissopimukset, joiden sopimuspuolia ne ovat, 8 päivänä syyskuuta 2006 annettuun YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaan 60/28 sisältyvän YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian sekä terrorismin torjuntaa koskevasta yhteistyöstä 28 päivänä tammikuuta 2003 annetun EU:n ja ASEANin yhteisen julistuksen.
2. Tätä varten sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä
  - a) edistämällä asiaa koskevien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien, esimerkiksi päätöslauselmien 1373, 1267, 1822 ja 1904, sekä asiaa koskevien kansainvälisten yleissopimusten ja asiakirjojen täytäntöönpanoa,
  - b) edistämällä YK:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian panemiseksi tehokkaasti täytäntöön,
  - c) vaihtamalla tietoja ja tehostamalla lainvalvontaan liittyvää yhteistyötä ja koordinoitua hyödyntäen Interpolin kansallisia keskusvirastoja Interpolin maailmanlaajuisen viestijärjestelmän tai I-24/7:n kautta,
  - d) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti,
  - e) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin torjunnassa käytetyistä keinoista ja menetelmistä, esimerkiksi tekniikasta ja koulutuksesta, sekä vaihtamalla kokemuksia terrorismin ennaltaehkäisystä ja radikalisoitumisen torjunnasta,
  - f) syventämällä yhteistyön kautta terrorismin ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa kansainvälistä yhteisymmärrystä ja pyrkimällä pikaisesti yksimielisyyteen laajasta kansainvälistä terrorismia koskevasta yleissopimuksesta, jolla täydennetään YK:n terrorisminvastaisia asiakirjoja,
  - g) vaihtamalla parhaita toimintatapoja, jotka koskevat ihmisoikeuksien suojelua terrorismin torjunnassa,
  - h) edistämällä täytäntöönpanoa ja tehokkaampaa yhteistyötä terrorismin torjunnan alalla Asemin sekä EU:n ja ASEANin kumppanuuden puitteissa.

11 artikla

Yhteistyö julkishallinnon alalla

Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä julkishallinnon valmiuksien kehittämiseksi. Tämän alan yhteistyöhön voi kuulua näkemysten vaihtaminen johtamismenetelmiä, palvelujen tarjoamista, hallinnollisten valmiuksien vahvistamista ja avoimuuskysymyksiä koskevista parhaista toimintatavoista.

III osasto

kasvinsuojeluun liittyviä asioita ja muita tämän artiklan mukaisia kiireellisiä kysymyksiä.

5. Sopimuspuolet nimeävät yhteyshenkilöt tämän artiklan mukaisia asioita koskevaa tietojenvaihtoa varten.

14 artikla

Kaupan tekniset esteet

1. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskeva yhteistyö on keskeinen tavoite kaupan kehittämisen kannalta.
2. Sopimuspuolet edistävät kansainvälisten standardien käyttöä sekä tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja standardeista, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä ja teknisistä määräyksistä erityisesti kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen (TBT-sopimus) puitteissa. Tätä tarkoitusta varten sopimuspuolet sopivat aloittavansa ajoissa kaupan teknisiä esteitä koskevan vuoropuhelun jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä ja nimeävät yhteyshenkilöt tämän artiklan mukaisia asioita koskevaa tietojenvaihtoa varten.
3. Kaupan teknisiin esteisiin liittyvää yhteistyötä voidaan toteuttaa muun muassa vuoropuhelun, yhteishankkeiden, teknisen avun ja valmiuksien kehittämistä koskevien ohjelmien avulla.

15 artikla

Tullimenettelyjen ja kaupan helpottaminen

1. Sopimuspuolet vaihtavat kokemuksia ja tutkivat mahdollisuuksia yksinkertaistaa tuonti-, vienti- ja muita tullimenettelyjä, varmistavat tulli- ja kauppamääräysten avoimuuden, kehittävät tulliyhteistyötä ja tehokkaita keskinäisen hallinnollisen avunannon mekanismeja sekä pyrkivät lähentämään näkemyksiä ja toimimaan yhdessä keskeisten kaupan helpottamiseen liittyvien kansainvälisten aloitteiden yhteydessä. Sopimuspuolet pyrkivät erityisesti parantamaan kansainvälisen kaupan turvallisuutta, varmistamaan teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden sekä huolehtimaan siitä, että kaupan helpottaminen ja petosten ja sääntöjenvastaisuuksien torjunta ovat tasapainossa.
2. Sopimuspuolet ilmaisevat olevansa kiinnostuneita harkitsemaan tulliyhteistyötä ja keskinäistä avunantoa koskevien pöytäkirjojen tekemistä tässä sopimuksessa vahvistetussa institutionaalisessa kehyksessä sanotun kuitenkin estämättä muita tässä sopimuksessa tarkoitettuja yhteistyömuotoja.
3. Sopimuspuolet jatkavat tekniseen apuun tarkoitettujen määrärahojen käyttöönottoa tukeakseen yhteisesti sovittua tulliyhteistyötä ja kaupan helpottamista tämän sopimuksen mukaisesti.

16 artikla

Sijoitustoiminta

Sopimuspuolet pyrkivät lisäämään sijoitusvirtoja edistämällä houkuttelevien ja vakaiden olosuhteiden kehittämistä vastavuoroiselle sijoitustoiminnalle johdonmukaisen vuoropuhelun

avulla, jonka tavoitteena ovat sijoittajia koskevat vakaat, avoimet ja syrjimättömät säännöt ja jonka avulla pyritään selvittämään, minkälaisilla hallinnollisilla järjestelyillä sijoitusvirtoja voitaisiin helpottaa sopimuspuolten kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti.

17 artikla

Kilpailupolitiikka

1. Sopimuspuolet tukevat kilpailusääntöjen laatimista ja noudattamista ja edistävät sääntöjen täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten perustamista. Sopimuspuolet edistävät näiden sääntöjen tehokasta, syrjimätöntä ja avointa soveltamista lisätäkseen oikeusvarmuutta omilla alueillaan.
2. Tätä tarkoitusta varten sopimuspuolet parantavat kilpailupolitiikan alan valmiuksia, jos ne saavat tällaiselle toiminnalle rahoitusta sopimuspuolten yhteistyövälineistä ja -ohjelmista.

18 artikla

Palvelut

1. Sopimuspuolet sopivat johdonmukaisesta vuoropuhelusta muun muassa vaihtakseen tietoja sääntely-ympäristöstään, edistääkseen vastavuoroisesti markkinoillepääsyä ja sähköistä kaupankäyntiä, parantaakseen rahoituslähteiden ja teknologian saatavuutta sekä lisätäkseen palvelukauppaa sopimuspuolten välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.
2. Sopimuspuolet sitoutuvat käymään keskusteluja palvelukaupan mahdollisuuksien hyödyntämisestä toinen toistensa markkinoilla ottaen huomioon omien palveluajojensa kilpailukyvn.

19 artikla

Teollis- ja tekijänoikeudet

1. Sopimuspuolet vahvistavat pitävänsä teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa erittäin tärkeänä ja toteuttavat tarkoituksenmukaiset toimenpiteet teollis- ja tekijänoikeuksien riittävän ja tehokkaan suojelun ja täytäntöönpanon varmistamiseksi valvoen samalla, että toimenpiteet ovat parhaiden toimintatapojen ja niiden kansainvälisten standardien mukaiset, joita sopimuspuolet ovat sitoutuneet noudattamaan.
2. Sopimuspuolet auttavat toisiaan valitsemaan ja panemaan täytäntöön teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä ohjelmia, joilla edistetään teknistä innovointia ja vapaaehtoista teknologian siirtoa sekä henkilöstökoulutusta, ja tekevät yhteistyötä kehitysohjelman täytäntöönpanossa Maailman henkisen omaisuuden järjestössä (WIPO).
3. Sopimuspuolet sopivat lisäävänsä maantieteellisiä merkintöjä ja niiden suojaa sekä kasvilajikkeiden suojaa koskevaa yhteistyötä ottaen tarvittaessa huomioon muun muassa kasvilajikkeiden kansainvälisen suojeluliiton (UPOV) roolin.
4. Sopimuspuolet vaihtavat tietoja ja kokemuksia teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvistä käytänteistä, tulliyhteistyön ja muiden tarkoituksenmukaisten yhteistyömuotojen avulla toteutettavasta teollis- ja tekijänoikeuksiin kohdistuvien loukkausten

ennaltaehkäisystä, joka käsittää etenkin väärentämisen ja piratismiin torjunnan, sekä kyseisten oikeuksien valvonnasta ja suojaamisesta vastaavien elinten perustamisesta ja lujittamisesta.

IV osasto

OIKEUDELLINEN JA TURVALLISUUSYHTEISTYÖ

20 artikla

Oikeudellinen yhteistyö

1. Sopimuspuolet katsovat, että on erityisen tärkeä vahvistaa oikeusvaltioperiaatetta ja kaikkia siihen liittyviä instituutioita.
2. Sopimuspuolten väliseen yhteistyöhön voi kuulua myös keskinäinen tietojenvaihto oikeusjärjestelmiin ja lainsäädäntöön liittyvistä parhaista toimintatavoista.

21 artikla

Yhteistyö laittomien huumausaineiden torjunnassa

1. Sopimuspuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen tasapainoisen lähestymistavan huolehtimalla tehokkaasta koordinoinnista johtavan huumeidentorjuntayksikön sekä terveydenhuollosta, oikeusasioista, koulutuksesta, nuorisoasioista, sosiaalihuollosta, tulli- ja sisäasioista ja muista keskeisistä aloista vastaavien viranomaisten ja sidosryhmien välillä, jotta voidaan vähentää laittomien huumausaineiden tarjontaa ja kysyntää ja huumausaineista käyttäjille, heidän perheilleen ja yhteiskunnalle aiheutuvia vaikutuksia, sekä tehostaakseen lähtöaineiden valvontaa.
2. Sopimuspuolet sopivat näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimien perustana ovat yhteisesti sovitut periaatteet, jotka perustuvat alan kansainvälisiin yleissopimuksiin, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat, ja kesäkuussa 1998 pidetyssä YK:n yleiskokouksen 20. erityisistunnossa (huumausaineet) hyväksytyihin poliittiseen julistukseen ja huumausaineiden kysynnän vähentämisen suuntaa-antavia periaatteita koskevaan julistukseen sekä YK:n huumausainetoimikunnan 52. istunnon korkean tason osuudessa maaliskuussa 2009 annettuun poliittiseen julistukseen ja toimintasuunnitelmaan.
3. Sopimuspuolten väliseen yhteistyöhön sisältyy tekninen ja hallinnollinen apu erityisesti seuraavilla aloilla: kansallisen lainsäädännön ja politiikkojen laatiminen, kansallisten instituutioiden ja tiedotuskeskusten perustaminen, huumausaineiden torjuntaan liittyvien kansalaisyhteiskunnan toimien ja huumausaineiden kysynnän ja huumausaineista aiheutuvien haittojen vähentämiseen tähtäävien toimien tukeminen, henkilöstön koulutus, lainvalvonnan tiukentaminen ja kansallisen lainsäädännön mukainen tietojenvaihto, huumausaineisiin liittyvä tutkimus ja huumeprofilointi, vaarallisten huumausaineiden valmistuksen ennaltaehkäisy sekä sen estäminen, että valvottuja lähtöaineita käytetään väärin tiettyihin huumausaineiden laittomassa valmistuksessa tarvittaviin aineisiin. Sopimuspuolet voivat sopia sisällyttävänsä yhteistyöhön myös muita aloja.

22 artikla

Yhteistyö rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa

1. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on pyrittävä yhteistyössä estämään rikollisesta toiminnasta, kuten huumausaineiden kaupasta ja lahjonnasta, saatuihin tuottoihin liittyvä rahanpesu.
2. Sopimuspuolet sopivat edistävänsä oikeudellista, teknistä ja hallinnollista apua, jolla on tarkoitus tukea rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa käytettävien määräysten laadintaa ja täytäntöönpanoa sekä mekanismien toimivuutta. Yhteistyön puitteissa on voitava vaihtaa tarpeellisia tietoja sopimuspuolten lainsäädännön mukaisesti sekä ottaa käyttöön sellaiset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset, jotka vastaavat unionin ja alalla toimivien kansainvälisten elinten, esimerkiksi rahanpesunvastaisen toimintaryhmän, hyväksymiä vaatimuksia.
3. Kumpikin sopimuspuoli edistää yhteistyötä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnassa esimerkiksi toteuttamalla valmiuksien kehittämiseen tähtäviä hankkeita.

23 artikla

Järjestäytyneen rikollisuuden ja lahjonnan torjunta

1. Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä torjuakseen järjestäytyntä rikollisuutta ja lahjontaa järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen sekä korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen mukaisesti. Yhteistyöllä pyritään edistämään ja panemaan täytäntöön nämä yleissopimukset ja muut sovellettavat välineet, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat.
2. Yhteistyöhön kuuluu valmiuksien kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä ja hankkeita käytettävissä olevien resurssien puitteissa.
3. Sopimuspuolet sopivat lainvalvontaviranomaisten, -virastojen ja -yksiköiden välisestä yhteistyöstä sekä osallistumisesta molempia sopimuspuolia koskettavien kansainvälisten rikosuhkien torjuntaan sopimuspuolten lainsäädännön mukaisesti. Lainvalvontaviranomaisten, -virastojen ja -yksiköiden yhteistyöhön voi sisältyä keskinäisen tutkinta-avun antaminen, tietojen jakaminen tutkintatekniikoista, yhteisen koulutuksen järjestäminen lainvalvontahenkilöstölle sekä muuntyyppinen sopimuspuolten keskenään sopima yhteistoiminta ja apu, josta mainittakoon Interpolin kansallisilta keskusvirastoilta Interpolin maailmanlaajuisen viestijärjestelmän, I-24/7:n tai vastaavan tietojenvaihtojärjestelmän kautta saatava apu.

24 artikla

Henkilötietojen suoja

1. Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä parantaakseen henkilötietojen suoja korkeimpien kansainvälisten normien mukaisesti sellaisina kuin ne esitetään esimerkiksi tietokoneistettujen henkilötiedostojen sääntelyä koskevissa Yhdistyneiden Kansakuntien suuntaviivoissa (YK:n yleiskokouksen 14 päivänä joulukuuta 1990 antama päätöslauselma 45/95).

2. Tietosuojan parantaminen tiivistämällä henkilötietojen suojaan liittyvää yhteistyötä voi kattaa esimerkiksi tietojen ja asiantuntemuksen vaihtona annettavan teknisen avun, jonka puitteissa voidaan esimerkiksi
  - a) vaihtaa tietosuojaa koskevia tietoja, tutkimuksia, politiikkoja, menettelyjä ja parhaita toimintatapoja,
  - b) järjestää yhteisiä koulutustilaisuuksia ja -ohjelmia, keskustelutilaisuuksia ja konferensseja, joilla pyritään parantamaan kummankin sopimuspuolen tietämystä tietosuojasta, ja/tai osallistua niihin,
  - c) toteuttaa tietosuojapolitiikkoja tutkivien ammattilaisten ja asiantuntijoiden vaihtoa.

25 artikla

Pakolaiset ja maansisäiset pakolaiset

Sopimuspuolet pyrkivät tarvittaessa jatkamaan yhteistyötään pakolaisten ja maansisäisten pakolaisten hyvinvointia koskevissa kysymyksissä sekä löytämään kestäviä ratkaisuja ottaen huomioon jo tehdyn työn ja jo annetun avun.

V osasto

YHTEISTYÖ MUUTTOLIIKKEEN JA MERITYÖN ALALLA

26 artikla

Yhteistyö muuttoliikkeen ja kehityspolitiikan alalla

Sopimuspuolet vahvistavat, että ne pitävät alueidensa välisten muuttovirtojen yhteistä hallintaa tärkeänä. Yhteistyön lujittamiseksi sopimuspuolet toteuttavat järjestelyjä kaikista muuttoliikettä koskevista kysymyksistä käytävää kokonaisvaltaista vuoropuhelua ja kuulemista varten. Muuttoliikettä koskevat näkökohdat on otettava huomioon muuttajien alkuperä-, kauttakulku- tai kohdemaiden kansallisissa taloudellisen ja sosiaalisen kehittämisen strategioissa tai ohjelmissa.

Sopimuspuolten yhteistyö perustuu niiden yhteisesti ja yhteisymmärryksessä tekemään tarvearviointiin, ja siinä noudatetaan voimassa olevaa unionin ja kansallista lainsäädäntöä. Siinä keskitytään erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- a) muuttoliikkeen työntö- ja vetotekijät,
- b) muuttajien suojelua ja oikeuksia koskevan kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytänteiden laadinta ja täytäntöönpano, joiden tavoitteena on tällä alalla sovellettaviin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien, muuttajien oikeuksien kunnioittamista koskevien määräysten noudattaminen,
- c) kansainvälistä suojelua koskevan kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytänteiden laadinta ja täytäntöönpano, joiden ansioista voidaan noudattaa vuonna 1951 tehtyyn pakolaisten oikeusasemaa koskevaan Geneven yleissopimukseen ja sen vuonna 1967 annettuun pöytäkirjaan sekä muihin keskeisiin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyviä määräyksiä ja varmistaa palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen,

- d) maahanpääsyä koskevat säännöt, maahan päästettyjen henkilöiden oikeudet ja asema, oikeudenmukaisen kohtelun ja kotouttamismahdollisuuksien tarjoaminen maassa laillisesti asuville ulkomaalaisille, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä rasmin, syrjinnän ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet,
  - e) tehokkaan ennaltaehkäisevän toimintapolitiikan vahvistaminen sellaisia tapauksia varten, joissa jonkin sopimuspuolena olevan maan alueella on toisena sopimuspuolena olevan maan kansalainen, joka ei täytä tai ei enää täytä ensiksi mainittuun maahan saapumisen taikka siellä oleskelun tai asumisen edellytyksiä, sekä henkilöiden salakuljetusta ja ihmiskauppaa varten, mukaan luettuina salakuljettaja- ja ihmiskauppaverkostojen torjunta ja uhrien suojeleminen,
  - f) edellä 2 kohdan e alakohdassa määriteltyjen henkilöiden palauttaminen inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla, mukaan luettuna vapaaehtoisen ja pysyvän alkuperämaahan paluun edistäminen, ja heidän maahantulonsa tai takaisinottonsa 3 kohdan määräysten mukaisesti. Paluun yhteydessä on otettava asianmukaisesti huomioon sopimuspuolten oikeus myöntää oleskelulupia tai lupia oleskeluun inhimillisistä ja humanitaarisista syistä sekä palauttamiskiellon periaate,
  - g) viisumeihin, matkustusasiakirjojen turvallisuuteen ja rajaturvallisuuteen liittyvät molemmille osapuolille tärkeät seikat,
  - h) muuttoliikkeeseen ja kehityspolitiikkaan liittyvät kysymykset, esimerkiksi henkilöresurssien kehittäminen, sosiaaliturva, muuttoliikkeestä saatavan hyödyn maksimointi, tasa-arvo ja kehitysyhteistyö, eettinen rekrytointi ja kiertomuutto sekä maahanmuuttajien kotouttaminen.
3. Tällä alalla tehtävän yhteistyön puitteissa ja ihmiskaupan uhrien suojeleminen tarpeeseen vaikuttamatta sopimuspuolet sopivat lisäksi, että
- a) Filippiinit ottaa jäsenvaltion pyynnöstä takaisin kaikki edellä 2 kohdan e alakohdassa määritellyt kansalaisensa, jotka ovat jäsenvaltion alueella, ilman aiheutonta viivytystä heti kun kansalaisuus on vahvistettu ja asianmukainen menettely jäsenvaltiossa on suoritettu,
  - b) kukin jäsenvaltio ottaa Filippiinien pyynnöstä takaisin kaikki edellä 2 kohdan e alakohdassa määritellyt kansalaisensa, jotka ovat Filippiinien alueella, ilman aiheutonta viivytystä heti kun kansalaisuus on vahvistettu ja asianmukainen menettely Filippiineillä on suoritettu,
  - c) jäsenvaltiot ja Filippiinit toimittavat kansalaisilleen tarvittavat asiakirjat tätä tarkoitusta varten. Pyyntöä esittävä valtio toimittaa pyynnön maahanpääsystä tai takaisin ottamisesta pyynnön vastaanottavan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos asianomaisella henkilöllä ei ole asianmukaista henkilöasiakirjaa tai muita todisteita kansalaisuudestaan, Filippiinien tai jäsenvaltion on välittömästi pyydyttävä asianomaista toimivaltaista diplomaatti- tai konsuliedustustoa tarkistamaan hänen kansalaisuutensa tarvittaessa haastattelun avulla; kun hänen on varmistettu olevan Filippiinien tai jäsenvaltion kansalainen, Filippiinien tai jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on annettava asianmukaiset asiakirjat.

4. Sopimuspuolet sopivat tekensä mahdollisimman pian kansalaistensa maahanpääsyä tai takaisinottoa koskevan sopimuksen, johon sisältyy muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisin ottamista koskeva määräys.

27 artikla

Merityö ja merenkulkualan koulutus

1. Sopimuspuolet sopivat tekensä merityön alalla yhteistyötä, jonka tavoitteena on edistää ja ylläpitää merenkulkijoiden ihmisarvoisia elin- ja työoloja, henkilökohtaista turvallisuutta ja suojelua, työturvallisuutta sekä terveydenhuollon toimintaperiaatteita ja ohjelmia.
2. Lisäksi sopimuspuolet sopivat yhteistyöstä merenkulkijoiden koulutuksen ja pätevyyskirjojen myöntämisen osalta varmistaakseen merenkulkualan toiminnan turvallisuuden ja tehokkuuden sekä ehkäistäkseen ympäristöön kohdistuvia vahinkoja; koulutukseen sisältyy pätevyyden parantaminen merenkulkualan muuttuviin vaatimuksiin ja tekniikan kehitykseen sopeutumiseksi.
3. Sopimuspuolet kunnioittavat ja noudattavat vuonna 1982 tehtyyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimukseen sisältyviä periaatteita ja määräyksiä erityisesti siltä osin kuin niissä määritellään työehtoja, miehistöä ja sosiaalisia näkökohtia sopimuspuolten lipun alla purjehtivilla aluksilla koskevat sopimuspuolten tehtävät ja velvollisuudet, sekä kansainvälistä merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaa yleissopimusta (STCW-yleissopimus) sellaisena kuin se on muutettuna ja siltä osin kuin siinä määrätään merenkulkijoiden koulutuksesta ja pätevyysvaatimuksista, sekä sellaisten kansainvälisten sopimusten periaatteita ja määräyksiä, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat.
4. Tämän alan yhteistyö perustuu sopimuspuolten keskinäiseen yhteydenpitoon ja vuoropuheluun, joissa keskitytään muun muassa seuraaviin seikkoihin:
  - a) merenkulkualan koulutus,
  - b) tietojenvaihto ja tuki merenkulkualaani liittyvässä toiminnassa,
  - c) sovelletut oppimismenetelmät ja koulutuksen parhaat toimintatavat,
  - d) merirosvouden ja merellä esiintyvän terrorismin torjuntaa koskevat ohjelmat,
  - e) merenkulkijoiden oikeus turvalliseen työympäristöön, ihmisarvoiset työ- ja elinolot aluksilla, terveyden suojelu, sairaanhoito, merimiespalvelut ja muut sosiaalisen suojelun muodot.

VI osasto

TALOUDELLINEN JA KEHITYSYHTEISTYÖ SEKÄ MUUT ALAT

28 artikla

Työllisyys- ja sosiaaliasiat

1. Sopimuspuolet sitoutuvat globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi lisäämään yhteistyötä työllisyys- ja sosiaaliasioissa, myös alueellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden alalla, ottaen huomioon 26 artiklan 2 kohdan b alakohdan, sekä työterveyttä ja -turvallisuutta, ammattitaidon kehittämistä, sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisarvoista työtä koskevissa asioissa.
2. Sopimuspuolet vahvistavat, että on tarpeen tukea globalisaatioprosessia kaikkia hyödyttävällä tavalla ja edistää täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä ihmisarvoista työtä olennaisena osana kestävästä kehityksestä ja köyhyyden vähentämistä YK:n yleiskokouksen 24 päivänä lokakuuta 2005 antaman päätöslauselman 60/1 (YK:n huippukokouksen päätösasiakirja) ja YK:n talous- ja sosiaalineuvoston korkean tason osuudessa heinäkuussa 2006 hyväksytyn ministerijulistuksen (YK:n talous- ja sosiaalineuvoston asiakirja E/2006/L.8, 5.7.2006) mukaisesti. Sopimuspuolet ottavat huomioon taloudellisen ja yhteiskunnallisen tilanteensa erityispiirteet ja keskinäiset eroavuudet.
3. Sopimuspuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa, edistää ja noudattaa kansainvälisesti tunnustettuja työ- ja yhteiskuntaelämän normeja, jotka on vahvistettu erityisesti työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevassa Kansainvälisen työjärjestön (ILO) julistuksessa ja ILO:n yleissopimuksissa, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat, sekä sopivat tekevänsä yhteistyötä erityisissä yhteisesti sovitussa teknisen avun ohjelmissa ja hankkeissa. Sopimuspuolet sitoutuvat myös yhteisiin etuihin liittyviä aiheita koskevaan vuoropuheluun, yhteistyöhön ja aloitteisiin kahdenvälisellä tai monenvälisellä tasolla esimerkiksi Yhdistyneiden Kansakuntien, IOM:n, ILO:n, Asemin sekä EU:n ja ASEANin kumppanuuden puitteissa.

29 artikla

Kehitysyhteistyö

1. Kehitysyhteistyön ensisijainen tavoite on edistää kestävästä kehityksestä, joka auttaa vähentämään köyhyyttä ja saavuttamaan kansainvälisesti sovitut kehitystavoitteet, mukaan luettuina vuosittaiset tavoitteet. Sopimuspuolet käyvät säännöllisesti vuoropuhelua kehitysyhteistyöstä omien ensisijaisten tavoitteidensa mukaisesti molemmille osapuolille tärkeillä aloilla.
2. Kehitysyhteistyötä koskevan vuoropuhelun tavoitteena on muun muassa
  - a) edistää yksilön ja yhteiskunnan kehitystä,
  - b) pyrkiä kestäväan ja osallisuutta edistävään talouskasvuun,
  - c) edistää ympäristön kestävyttä, luonnonvarojen asianmukaista hallintaa ja hyvien toimintatapojen soveltamista,
  - d) lieventää ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja torjua sen seurauksia,
  - e) parantaa valmiuksia integroida taloudet nykyistä tiiviimmin maailmantalouteen ja kansainväliseen kauppajärjestelmään,
  - f) edistää julkisen sektorin uudistamista erityisesti julkisen varainhoidon alalla, jotta voidaan kehittää sosiaalipalveluiden tarjoamista,

- g) ottaa käyttöön menettelyjä, jotka ovat avun tuloksellisuudesta annetun Pariisin julistuksen, Accran toimintasuunnitelman ja muiden avun antamista ja tuloksellisuutta koskevien kansainvälisten sitoumusten mukaisia.

30 artikla

Talouspolitiikkaa koskeva vuoropuhelu

Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen tietojenvaihtoa taloutta koskevista suuntauksistaan ja politiikoistaan sekä kokemusten vaihtoa talouspolitiikan koordinoinnista, jota toteutetaan alueellisen taloudellisen yhteistyön ja integroitumisen puitteissa.

Sopimuspuolet pyrkivät syventämään viranomaistensa välistä vuoropuhelua taloudellisista kysymyksistä, jotka voivat sopimuspuolten sopimuksen mukaisesti liittyä rahapolitiikkaan, finanssipolitiikkaan yritysverotus mukaan luettuna, julkiseen talouteen, makrotalouden vakauttamiseen tai ulkomaanvelkaan.

31 artikla

Kansalaisyhteiskunta

Sopimuspuolet tunnustavat järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan merkityksen demokraattisessa hallinnossa ja sen mahdollisen osallistumisen tähän hallintoon sekä sopivat edistävänsä vilkasta vuoropuhelua ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan kanssa sovellettavien kansallisten lakiansa mukaisesti.

32 artikla

Katastrofiriskien hallinta

Sopimuspuolet sopivat lisäävänsä katastrofiriskien hallintaa koskevaa yhteistyötä, jonka puitteissa kehitetään ja toteutetaan jatkuvasti toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään luonnonkatastrofeista yhteiskunnalle aiheutuvia riskejä ja hoitamaan luonnonkatastrofien seurauksia kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Torjuttaessa vaaroja ja riskejä ja vähennettäessä luonnonkatastrofien riskejä tai alttiutta niille olisi suositettava ennaltaehkäiseviä toimia ja ennakoivaa lähestymistapaa.

Sopimuspuolet tekevät yhteistyötä, jonka tavoitteena on katastrofiriskien hallinnan ottaminen mukaan luonnonkatastrofeja koskeviin kehityssuunnitelmiin ja päätöksentekoon.

Tämän alan yhteistyössä keskitytään seuraaviin osatekijöihin:

- a) katastrofiriskien vähentäminen tai ennaltaehkäisy ja lieventäminen,
- b) tietojen hallinta, innovaatiot, tutkimus ja koulutus turvallisuuskulttuurin ja selviytymisvalmiuksien kehittämiseksi kaikilla tasoilla,
- c) katastrofivalmius,
- d) katastrofihallintaan liittyvät menettelytavat, hallinnolliset valmiudet ja yhteisymmärryksen luominen,
- e) katastrofitoimet,
- f) katastrofiriskien arviointi ja seuranta,

- g) katastrofien jälkeisen elpymisen ja kunnostustoimien suunnittelu,
- h) ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen vaikutusten lieventäminen.

33 artikla

Energia

1. Sopimuspuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä tavoitteenaan
  - a) luoda suotuisat edellytykset sijoitustoiminnalle, etenkin infrastruktuuriin kohdistuville sijoituksille, sekä varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset uusiutuvalla energialle,
  - b) monipuolistaa energian tarjontaa energiavarmuuden parantamiseksi muun muassa kehittämällä uusia, kestäviä, innovatiivisia ja uusiutuvia energian muotoja sekä edistää asianmukaisten toimintakehysten vakiinnuttamista tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi uusiutuvalla energialle ja uusiutuvan energian sisällyttämiseksi asiaankuuluviin politiikan aloihin,
  - c) lähentää erityisesti biopolttoaineita, muita vaihtoehtoisia polttoaineita sekä niihin liittyviä järjestelmiä ja toimintatapoja koskevia energianormeja,
  - d) saavuttaa energiankäytössä järkevä taso edistämällä energiatehokkuutta ja energian säästämistä energian tuotannossa, kuljetuksessa, jakelussa ja loppukäytössä,
  - e) edistää sopimuspuolten yritysten välistä energian kestävään tuotantoon ja käyttöön tarkoitetun teknologian siirtoa esimerkiksi tekemällä yhteistyötä erityisesti sähköalan uudistuksissa, energialähteiden kehittämisessä sekä tuotantoketjun loppupään ja biopolttoaineiden kehittämisessä,
  - f) parantaa valmiuksien kehittämistä kaikilla tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla ja edistää suotuisaa ja kiinnostavaa vastavuoroista sijoitustoimintaa käymällä johdonmukaista vuoropuhelua, jonka tavoitteena ovat sijoittajia koskevat vakaat, avoimet ja syrjimättömät säännöt ja jonka avulla pyritään selvittämään, minkälaisilla hallinnollisilla järjestelmillä sijoitusvirtoja voitaisiin helpottaa sopimuspuolten kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti.
2. Tätä varten sopimuspuolet sopivat edistävänsä niitä vastavuoroisesti hyödyttäviä yhteyksiä ja yhteistä tutkimusta erityisesti keskeisten alueellisten ja kansainvälisten kehysten puitteissa. Ottaen huomioon 34 artiklan sekä Johannesburgissa vuonna 2002 pidetyssä kestävä kehityksen huippukokouksessa tehdyt päätelmät sopimuspuolet korostavat tarvetta käsitellä kohtuuhintaan saatavilla olevien energiapalvelujen ja kestävä kehityksen välisiä yhteyksiä. Näitä toimia voidaan edistää yhdessä kestävä kehityksen huippukokouksessa käynnistetyn Euroopan unionin energia-aloitteen kanssa.
3. Sopimuspuolet noudattavat ilmastonmuutoksen torjumista koskevia sitoumuksia, jotka ne ovat tehneet ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen osapuolina, ja sopivat edistävänsä teknistä yhteistyötä ja kumppanuuksia yksityisen sektorin kanssa hankkeissa, jotka liittyvät kestävään ja uusiutuvaan energiaan, vaihtoehtoisiin polttoaineisiin siirtymiseen ja

energiatehokkuuteen, käyttämällä joustavia markkinapohjaisia mekanismeja, kuten hiilidioksidimarkkinoita.

34 artikla

Ympäristö ja luonnonvarat

1. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämän alan yhteistyöllä edistetään kestäväan kehitykseen tähtäävää ympäristön suojelua ja parantamista. Sopimuspuolet ottavat kaikessa tämän sopimuksen nojalla toteuttamassaan toiminnassa huomioon velvoitteen panna täytäntöön kestäväan kehityksen huippukokouksen tulokset ja monenväliset ympäristösopimukset, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat.
2. Sopimuspuolet ovat yhtä mieltä siitä, että luonnonvaroja ja biologista monimuotoisuutta on suojeltava ja hallinnoitava kestäväällä tavalla kaikkien sukupolvien eduksi ottaen huomioon niiden kehitystarpeet.
3. Sopimuspuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä varmistaakseen kauppa- ja ympäristöpolitiikkojen keskinäisen täydentävyyden ja ympäristökysymysten sisällyttämisen kaikkiin yhteistyön aloihin.
4. Sopimuspuolet pyrkivät jatkamaan ja vahvistamaan yhteistyötään alueellisissa ympäristöohjelmissa seuraavilla osa-alueilla:
  - a) ympäristötietouden edistäminen sekä ympäristönsuojeluun ja kestäväää kehitystä tukevaan toimintaan osallistumisen lisääminen paikallistasolla, mukaan luettuna paikallisten kulttuuriyhteisöjen, alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen osallistuminen,
  - b) ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja sen vaikutusten lieventämisen sekä energiatehokkuuden edellyttämien valmiuksien kehittäminen,
  - c) valmiuksien kehittäminen esimerkiksi biologista monimuotoisuutta ja bioturvallisuutta koskeviin monenvälisiin ympäristösopimuksiin osallistumista ja niiden täytäntöönpanoa varten,
  - d) ympäristöystävällisen teknologian ja ympäristöystävällisten tuotteiden ja palvelujen suosiminen myös sääntelyn ja markkinapohjaisten välineiden avulla,
  - e) luonnonvarojen suojelun parantaminen metsähallinto ja laittomien hakkuiden ja niihin liittyvän puukaupan torjuminen mukaan luettuina sekä luonnonvarojen, myös metsien, kestäväan käytön edistäminen,
  - f) kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden moitteeton hallinta sekä biologisesti monimuotoisten alueiden ja herkkien ekosysteemien osoittaminen ja suojelu ottaen asianmukaisesti huomioon näillä alueilla tai niiden lähellä elävät paikallis- ja alkuperäisyhteisöt,
  - g) rajojen yli tapahtuvan kiinteiden ja vaarallisten jätteiden sekä muussa muodossa olevien jätteiden laittoman kuljetuksen estäminen,
  - h) rannikko- ja meriympäristön suojelu ja moitteeton vesivarojen hoito,

- i) maaperän suojeleminen ja kestävä maankäytön suunnittelu loppuun louhittujen ja suljettujen kaivosten kunnostustoimet mukaan luettuina,
  - j) katastrofihallinnan ja riskinhallinnan valmiuksien kehittäminen,
  - k) kestävien kulutus- ja tuotantotapojen edistäminen sopimuspuolten omassa taloudessa.
5. Sopimuspuolet edistävät toistensa osallistumista omiin ympäristöohjelmiinsa ohjelmien erityisehtojen mukaisesti.

35 artikla

Maatalous, kalastus ja maaseudun kehittäminen

1. Sopimuspuolet sopivat edistävänsä vuoropuhelua ja yhteistyötä kestävä kehityksen tukemiseksi maatalouden, kalastuksen ja maaseudun kehittämisen alalla. Vuoropuheluun sopivia aloja ovat muun muassa
  - a) maatalouspolitiikka ja maatalouden yleiset kansainväliset näkymät,
  - b) mahdollisuudet helpottaa kasvien, eläinten, vesieläinten ja niistä saatavien tuotteiden kauppaa ottaen huomioon asiaa koskevat kansainväliset yleissopimukset, esimerkiksi IPPC ja OIE, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat,
  - c) eläinten hyvinvointi,
  - d) maaseudun kehittämisselitys,
  - e) kasveihin, eläintuotteisiin ja vedestä saataviin tuotteisiin sovellettava laatu- ja ympäristöpolitiikka sekä erityisesti maantieteelliset merkinnät,
  - f) kestävyteen ja ympäristöystävällisyyteen pyrkiminen maatalouden, maatalousteollisuuden, biopolttoaineiden ja bioteknologian siirron kehittämisessä,
  - g) kasvilajikkeiden suojaaminen, kylvötekniikka, satojen parantaminen, vaihtoehtoiset viljelymenetelmät maatalousbiotekniikka mukaan luettuna,
  - h) maataloutta, kalastusta ja maaseudun kehittämistä koskevien tietokantojen kehittäminen,
  - i) ihmisten valmiuksien parantaminen maatalouden, eläinlääkinnän ja kalastuksen alalla,
  - j) tuki kestävälle ja vastuulliselle pitkän aikavälin merenkulku- ja kalastuspolitiikalle, mukaan luettuna kalastustekniikka sekä rannikon ja avomeren luonnonvarojen suojeleminen ja hoito,
  - k) toimet laittomien, ilmoittamattomien ja sääntelemättömien kalastuskäytänteiden ja niihin liittyvän kaupan estämiseksi,
  - l) kokemusten vaihtoon ja kumppanuuksiin sekä paikallisten toimijoiden tai talouden toimijoiden yhteistyöryhmien ja yhteistyöverkostojen kehittämiseen liittyvät

toimenpiteet, mukaan luettuina toimenpiteet, joilla parannetaan rahoituksen saatavuutta muun muassa tutkimuksen ja teknologian siirron alalla,

- m) tuottajayhdistysten ja kaupanedistämistoimien vahvistaminen.

36 artikla

Alueellinen kehittäminen ja yhteistyö

1. Sopimuspuolet edistävät vastavuoroista ymmärtämystä ja kahdenvälistä yhteistyötä aluepolitiikan alalla.
2. Ne edistävät ja vahvistavat aluepolitiikkaa koskevaa tietojenvaihtoa ja yhteistyötä kiinnittäen erityistä huomiota heikosti kehittyneiden alueiden kehittämiseen, kaupunkien ja maaseudun välisiin yhteyksiin ja maaseudun kehittämiseen.
3. Aluepoliittista yhteistyötä voidaan toteuttaa seuraavissa muodoissa:
  - a) aluepolitiikkojen muotoilun ja täytäntöönpanon menetelmät,
  - b) monitasoinen hallinto ja kumppanuus,
  - c) kaupungin ja maaseudun väliset suhteet,
  - d) maaseudun kehittäminen ja aloitteet, joilla pyritään parantamaan rahoituksen saatavuutta, sekä kestävä kehitys,
  - e) tilastointi.

37 artikla

Teollisuuspolitiikkaa ja pk-yrityksiä koskeva yhteistyö

Sopimuspuolet, jotka ottavat huomioon toistensa talouspolitiikan ja sen tavoitteet, sopivat edistävänsä yhteistyötä kaikilla soveltuvilla teollisuuspolitiikan aloilla tavoitteena taloudelliselle kehitykselle otollisen ilmapiirin luominen sekä teollisuuden ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukyvyn parantaminen muun muassa seuraavasti:

- a) tietojen ja kokemusten vaihtoa edistävä talouden toimijoiden ja erityisesti pk-yritysten verkostoituminen, mahdollisuuksien tunnistaminen molemmille osapuolille tärkeillä aloilla, teknologian siirto sekä kaupan ja sijoitustoiminnan elvyttäminen,
- b) tietojen ja kokemusten vaihto suotuisan toimintaympäristön mahdollistavien puitteiden luomisesta yrityksille ja etenkin pk-yrityksille niiden kilpailukyvyn parantamiseksi,
- c) sopimuspuolten osallistuminen kokeiluhankkeisiin ja erityisohjelmiin niiden erityisehtojen mukaisesti,
- d) sijoitustoiminnan ja yhteisyritysten edistäminen tavoitteena tukea teknologian siirtoa, innovaatioita, talouden nykyaikaistamista ja monipuolistamista sekä laatualoitteita,

- e) tiedottaminen, innovoinnin edistäminen ja erityisesti pienten yritysten ja mikroyritysten rahoituksen saantiin liittyvien hyvien toimintatapojen vaihtaminen,
- f) yritysten sosiaalisen vastuun ja vastuullisen yritystoiminnan edistäminen sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon edistäminen,
- g) yhteiset tutkimushankkeet valituilla teollisuuden aloilla sekä yhteistyö valmiuksien kehittämiseen tähtäävissä hankkeissa mukaan luettuna standardeja, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä ja teknisiä määräyksiä koskeva yhteistyö yhteisesti sovitun mukaisesti.

38 artikla **Liikenne**

Sopimuspuolet sopivat tekevänsä liikennepolitiikan keskeisillä osa-alueilla yhteistyötä, jonka tavoitteena on parantaa sijoitusmahdollisuuksia, helpottaa tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta, edistää meri- ja lentoturvallisuutta sekä merenkulun ja ilmailun turvatoimia, torjua liikenteen ympäristövaikutuksia ja parantaa liikennejärjestelmien tehokkuutta.

Sopimuspuolten välisessä yhteistyössä pyritään edistämään seuraavia osa-alueita:

- a) tietojenvaihto sopimuspuolten liikennepolitiikoista, liikennealan sääntelystä ja käytänteistä erityisesti kaupunki- ja maaseutuliikenteen, meriliikenteen, lentoliikenteen, liikenteen logistiikan, multimodaalikuljetusten yhteenliitettävyyden ja yhteentoimivuuden sekä teiden, rautateiden, satamien ja lentoasemien hallinnon osalta,
- b) eurooppalaisia satelliittinavigointijärjestelmiä (varsinkin Galileo) koskeva näkemysten vaihto erityisesti sääntelyyn, teollisuuteen ja markkinoiden kehitykseen liittyvissä, kumpaakin sopimuspuolta hyödyttävissä kysymyksissä,
- c) lentoliikennepalvelujen alaa koskevan vuoropuhelun jatkaminen oikeusvarmuuden takaamiseksi aiheuttamatta perusteettomia viiveitä yksittäisten jäsenvaltioiden ja Filippiinien jo olemassa olevien kahdenvälisen lentoliikennesopimusten täytäntöönpanossa,
- d) lentoliikenteen infrastruktuuriverkostojen ja ilmakuljetusten parantamista koskevan vuoropuhelun jatkaminen ihmisten ja tavaroiden nopean, tehokkaan, kestävän ja turvallisen liikkuvuuden varmistamiseksi sekä kilpailulainsäädännön ja lentoliikennealan taloudellisen sääntelyn soveltamisen jatkaminen tavoitteena tukea sääntelyn lähentämistä ja parantaa liiketoimintamahdollisuuksia sekä mahdollisuuksien tutkiminen suhteiden kehittämiseksi edelleen lentoliikennealalla. Lisäksi on jatkettava kummallekin sopimuspuolelle tärkeiden lentoliikennealan yhteistyöhankkeiden edistämistä,
- e) meriliikennepolitiikkaa ja -palveluja koskeva vuoropuhelu, jonka erityisenä tavoitteena on meriliikennealan kehittäminen muun muassa seuraavien seikkojen osalta:
  - i. tietojenvaihto meriliikennettä ja satamia koskevasta lainsäädännöstä ja hallinnollisista määräyksistä,

- ii. kansainvälisen meriliikenteen markkinoille ja kauppaan kaupallisin perustein myönnettävän rajoittamattoman pääsyn edistäminen, sitoumus olla soveltamatta lastinjakolausekkeitä sekä kansallista kohtelua ja suosituimmuuskohtelua koskevia lausekkeitä toisen sopimuspuolen kansalaisten tai yritysten käyttämiin aluksiin, sekä merikuljetusosuuden käsittäviä ovelta ovelle -liikennepalveluja koskevat kysymykset, ottaen huomioon sopimuspuolten kansallinen lainsäädäntö,
- iii. satamien tehokas hallinnointi ja meriliikennepalvelujen tehokkuus sekä
- iv. kummallekin sopimuspuolelle tärkeän meriliikennealan yhteistyön ja 27 artiklassa tarkoitetun merityön ja merenkulkualan koulutuksen edistäminen,
- f) vuoropuhelu liikenteen turvallisuutta ja pilaantumisen estämistä koskevien vaatimusten tehokkaasta täytäntöönpanosta erityisesti meriliikenteen ja siihen liittyvän merirosvouden torjunnasta sekä lentoliikenteen aloilla asiaa koskevien sellaisten kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat, sekä kansainvälisten normien mukaisesti, mukaan luettuna yhteistyö asianomaisilla kansainvälisillä foorumeilla kansainvälisten sääntöjen täytäntöönpanon parantamiseksi. Tätä varten sopimuspuolet edistävät teknistä yhteistyötä ja teknistä apua liikenneturvallisuuteen ja ympäristönäkökohtiin liittyvissä asioissa mukaan luettuina muun muassa meriliikennealan ja ilmailualan koulutus, etsintä- ja pelastustoiminta sekä onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinta. Sopimuspuolet keskittyvät myös ympäristöystävällisten liikennemuotojen edistämiseen.

39 artikla

Tiede- ja teknologiayhteistyö

1. Sopimuspuolet sopivat tekevänsä tiede- ja teknologiayhteistyötä ottaen huomioon kyseisiä aloja koskevat poliittiset tavoitteensa.
2. Yhteistyön tavoitteena on
  - a) edistää tieteeseen ja teknologiaan liittyvää tietojen ja osaamisen vaihtoa erityisesti politiikkojen ja ohjelmien toteuttamisen sekä tutkimus- ja kehitystoimiin liittyvien teollis- ja tekijänoikeuksien osalta,
  - b) edistää kestäviä suhteita ja tutkimuskumppanuuksia sopimuspuolten tiedeyhteisöjen, tutkimuskeskusten, yliopistojen ja teollisuuden välillä,
  - c) edistää henkilöstökoulutusta sekä teknologisten ja tutkimusvalmiuksien kehittämistä.
3. Yhteistyön muotoja ovat yhteiset tutkimushankkeet sekä tutkijoiden vaihto, tapaamiset ja koulutus kansainvälisten koulutus-, yhteistyö- ja vaihto-ohjelmien avulla tutkimustulosten, osaamisen ja parhaiden toimintatapojen levittämiseksi mahdollisimman laajalle. Sopimuspuolet voivat sopia keskenään myös muista yhteistyömuodoista.
4. Yhteistyö on toteutettava vastavuoroisuuden, oikeudenmukaisen kohtelun ja molemminpuolisen edun periaatteiden mukaisesti, ja siinä on varmistettava teollis- ja tekijänoikeuksien riittävä suojaaminen. Virastot tai ryhmät, jotka ovat ennen yhteistyön aloittamista osallistuneet tämän alan toimiin, voivat tarvittaessa ja ottaen

huomioon oman maansa kansalliset lait ja hallinnolliset määräykset neuvotella keskenään tähän sopimukseen perustuvan yhteistyön puitteissa esiin tulevista, teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvistä kysymyksistä, jotka voivat koskea esimerkiksi tekijänoikeuksia, tavaramerkkejä ja patenteja.

5. Sopimuspuolet tukevat omien korkeakoulujensa, tutkimuskeskustensa ja tuotantoalojensa, myös pienten ja keskisuurten yritysten osallistumista.
6. Sopimuspuolet sopivat pyrkivänsä kaikin tavoin lisäämään yleistä tietoisuutta omien tiede- ja teknologiayhteistyöhön liittyvien ohjelmien tarjoamista mahdollisuuksista.

40 artikla

Yhteistyö tieto- ja viestintätekniikan alalla

1. Sopimuspuolet, jotka tunnustavat tieto- ja viestintätekniikan olevan nykyaikaisen elämän keskeinen osatekijä ja ehdottoman tärkeä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, pyrkivät vaihtamaan näkemyksiä tämän alan politiikoistaan edistääkseen taloudellista kehitystä.
2. Tämän alan yhteistyössä keskitytään muun muassa seuraaviin asioihin:
  - a) osallistuminen kokonaisvaltaiseen alueelliseen vuoropuheluun tietoyhteiskunnan eri osatekijöistä, joita ovat etenkin sähköisen viestinnän toimintaperiaatteet ja sääntely (yleispalvelut mukaan luettuina), lupien myöntäminen ja yleisvaltuutus sekä sääntelyviranomaisen riippumattomuus ja tehokkuus, sähköinen hallinnointi, tutkimus sekä tieto- ja viestintätekniikan mahdollistamat palvelut,
  - b) sopimuspuolten ja Kaakkois-Aasian tietoverkkojen (esimerkiksi TEIN) ja palvelujen yhteenliitettävyys ja yhteentoimivuus,
  - c) tieto- ja viestintätekniikan alan uusien ja kehittymässä olevien teknologioiden standardointi ja levittäminen,
  - d) kummallekin sopimuspuolelle tärkeitä aiheita koskevan tieto- ja viestintätekniikka-alan tutkimusyhteistyön edistäminen,
  - e) parhaiden toimintatapojen jakaminen, jotta digitaalinen kuilu voitaisiin kuroa umpeen,
  - f) tieto- ja viestintätekniikan turvallisuuteen sekä tietoverkkorikollisuuden torjumiseen liittyvien strategioiden ja keinojen kehittäminen ja soveltaminen,
  - g) digitaalitelevision käyttöön otosta sekä sääntelystä, taajuushallinnosta ja tutkimuksesta saatujen kokemusten vaihto,
  - h) tieto- ja viestintätekniikan alan henkilöresurssien kehittämiseen liittyvien toimien edistäminen ja kehitystoiminnasta saatujen kokemusten jakaminen.

41 artikla

Audiovisuaaliala, viestimet ja multimedia

Sopimuspuolet edistävät, tukevat ja helpottavat asiaankuuluvien elinten ja toimijoiden välistä yhteydenpitoa, yhteistyötä ja vuoropuhelua audiovisuaalialalla sekä viestinten ja multimedian alalla. Ne sopivat aloittavansa säännöllisen poliittisen vuoropuhelun kyseisillä aloilla.

42 artikla

Yhteistyö matkailun alalla

1. Sopimuspuolet pyrkivät parantamaan tietojenvaihtoa ja vahvistamaan parhaita toimintatapoja noudattaen Maailman matkailujärjestön vahvistamia matkailun maailmanlaajuisia eettisiä sääntöjä sekä paikallisen Agenda 21 -prosessin perustana olevia kestävän kehityksen periaatteita taatakseen matkailualan tasapainoisen ja kestävän kehityksen.
2. Sopimuspuolet aloittavat vuoropuhelun helpottaakseen yhteistyötä ja teknistä apua henkilöstökoulutuksen alalla ja uuden teknologian kehittämisessä matkailukohteille kestävän matkailun periaatteiden mukaisesti.
3. Sopimuspuolet sopivat kehittävänsä yhteistyötä, jolla pyritään suojelemaan luonnon- ja kulttuuriperintöä ja maksimoimaan niihin liittyvät mahdollisuudet, vähentämään matkailun mahdollisia haittavaikutuksia ja lisäämään matkailuelinkeinon myönteisiä vaikutuksia paikallisyhteisöjen kestäväan kehitykseen muun muassa kehittämällä luontomatkailua, kunnioittamalla paikallis- ja alkuperäisyhteisöjen koskemattomuutta ja ottamalla huomioon niiden edut sekä parantamalla matkailualan koulutusta.

43 artikla

Yhteistyö rahoituspalvelujen alalla

1. Sopimuspuolet sopivat lujittavansa yhteistyötä lähentääkseen sääntöjä ja normeja sekä parantaakseen pankkialan, vakuutusalan ja muiden rahoitusalan osa-alueiden kirjanpito-, tilintarkastus-, valvonta- ja sääntelyjärjestelmiä.
2. Sopimuspuolet tunnustavat teknisen avun ja valmiuksien kehittämistoimenpiteiden tärkeyden näiden tavoitteiden saavuttamiselle.

44 artikla

Verotusalan hyvä hallintotapa

1. Sopimuspuolet, joiden tavoitteena on vahvistaa ja edistää taloudellista toimintaa ja jotka ottavat huomioon tarpeen luoda tarkoituksenmukainen sääntelykehys, tunnustavat verotusalan hyvän hallintotavan periaatteet ja aikovat noudattaa niitä. Tätä varten sopimuspuolet pyrkivät toimivaltuuksiensa mukaisesti parantamaan kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla, helpottamaan lainmukaisten verotulojen keräämistä ja laatimaan toimenpiteitä edellä mainittujen periaatteiden tehokkaan noudattamisen varmistamiseksi.
2. Sopimuspuolet sopivat, että nämä periaatteet pannaan täytäntöön pääosin Filippiinien ja jäsenvaltioiden välisten nykyisten ja tulevien kahdenvälisen verosopimusten puitteissa.

45 artikla

Terveydenhuolto

1. Sopimuspuolet tunnustavat ja vahvistavat terveydenhuollon tärkeän merkityksen. Sen vuoksi sopimuspuolet sopivat tekevänsä molemminpuoliseksi eduksi terveydenhuoltoalan yhteistyötä, joka käsittää muun muassa terveydenhuoltojärjestelmän uudistamisen, merkittävät tartuntataudit ja muut terveysuhat, tarttumattomat taudit sekä kansainväliset terveys sopimukset, joiden tavoitteena on terveydenhuollon parantaminen ja terveydenhuoltoalan kestävä kehitys.
2. Yhteistyö toteutetaan seuraavilla tavoilla:
  - a) ohjelmat, jotka kattavat 1 kohdassa luetellut alat, muun muassa terveydenhuoltojärjestelmien parantaminen, terveystalvelujen tarjoaminen, köyhille ja heikossa asemassa oleville naisille ja yhteisöille tarjottavat lisääntymisterveyspalvelut, terveysalan hallinto ja julkisten varojen tehokkaampi hoito, terveydenhuollon rahoitus, terveydenhuollon infrastruktuuri, tietojärjestelmät ja terveydenhuollon hallinnointi,
  - b) yhteiset toimet epidemiologian ja seurannan alalla, esimerkiksi tietojenvaihto ja yhteistyö terveysuhkien, kuten lintuinfluenssan, influenssapandemian ja muiden tarttuvien tautien ennaltaehkäisyssä,
  - c) tarttumattomien tautien ehkäisy ja torjunta vaihtamalla tietoja ja hyviä toimintatapoja, edistämällä terveitä elämäntapoja, kiinnittämällä huomio tärkeimpiin terveyteen vaikuttaviin tekijöihin, kuten ravintoon ja huumausaine-, alkoholi- ja tupakkariippuvuuteen, sekä kehittämällä 39 artiklassa tarkoitettuja terveydenhuoltoon liittyviä tutkimus- ja terveydenedistämishoelmia,
  - d) sellaisten kansainvälisten sopimusten, esimerkiksi tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen ja kansainvälisen terveys säännösten, täytäntöönpano, joiden osapuolia sopimuspuolet ovat,
  - e) muut ohjelmat ja hankkeet, joiden tavoitteena on terveystalvelujen ja yhteisesti sovittujen terveyden edellytysten parantaminen sekä terveydenhuoltojärjestelmien henkilöresurssien vahvistaminen.

46 artikla

Koulutus, kulttuuri sekä kulttuurien ja uskontojen välinen vuoropuhelu

1. Sopimuspuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä koulutuksen, urheilun, kulttuurin ja uskontokuntien välisten suhteiden alalla moninaisuutta kunnioittaen lisätäkseen kulttuuriensa vastavuoroista ymmärtämystä ja tuntemusta. Tätä varten ne tukevat ja edistävät omien kulttuuri-instituuttien toimintaa.
2. Sopimuspuolet sopivat lisäksi aloittavansa vuoropuhelun koulutusjärjestelmien nykyaikaistamiseen liittyvistä kumpaakin osapuolta kiinnostavista asioista, joihin kuuluvat muun muassa ydinosaamista koskevat kysymykset ja eurooppalaisiin normeihin sidottujen arviointivälineiden kehittäminen.
3. Sopimuspuolet pyrkivät toteuttamaan tarvittavia toimenpiteitä, joilla edistetään ihmisten välisiä yhteyksiä koulutuksen, urheilun ja kulttuurivaihdon alalla sekä uskontojen ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja käynnistetään yhteiskunnan ja kulttuurin eri osa-alueisiin liittyviä yhteisiä aloitteita, kuten kulttuuriperinnön

säilyttämiseksi tehtävä yhteistyö kulttuurin moninaisuutta kunnioittaen. Sopimuspuolet sopivat tukevansa edelleen Aasia–Eurooppa-säätiön toimia sekä Asemin puitteissa käytävää uskontojen välistä vuoropuhelua.

4. Sopimuspuolet sopivat neuvottelevansa ja tekevänsä yhteistyötä kulttuurialan kansainvälisillä foorumeilla ja kansainvälisissä organisaatioissa, esimerkiksi Unescon piirissä, saavuttaakseen yhteiset tavoitteet ja lisätäkseen tietämystä kulttuurin moninaisuudesta ja edistääkseen kulttuurin moninaisuuden kunnioittamista. Tässä yhteydessä sopimuspuolet sopivat myös edistävänsä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä 20 päivänä lokakuuta 2005 tehdyn Unescon yleissopimuksen ratifiointia ja täytäntöönpanoa.
5. Sopimuspuolet asettavat lisäksi etusijalle toimet, joilla vahvistetaan yhteyksiä sopimuspuolten virastojen välillä edistämällä asiantuntijoiden, nuorten ja nuoriso-ohjaajien (vielä opiskelevien ja jo valmistuneiden) välistä tietojen ja osaamisen vaihtoa, sekä pyrkivät hyödyntämään koulutus- ja kulttuurialan ohjelmiaan, kuten Erasmus Mundus -ohjelmaa, ja näillä aloilla hankkimiaan kokemuksia.

47 artikla

Tilastointi

Sopimuspuolet sopivat edistävänsä tilastointimenetelmien ja -käytänteiden sekä tilastotietojen keruun ja levityksen yhdenmukaistamista ottaen huomion Euroopan unionin ja ASEANin välisen tämänhetkisen tilastoyhteistyön ja siihen liittyvän tilastointivalmiuksien kehittämisen, minkä johdosta sopimuspuolet voivat yhdessä sovituin perustein käyttää muun muassa tilastoja, jotka koskevat kansantalouden tilinpitoa, suoria ulkomaisia sijoituksia, tieto- ja viestintätekniikkaa sekä tavara- ja palvelukauppaa ja yleisemmin muita sellaisia tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia aloja, joille tietojen tilastollinen käsittely, keruu, analysointi ja levitys soveltuvat.

VII osasto

INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

48 artikla

Sekakomitea

1. Sopimuspuolet sopivat perustavansa tämän sopimuksen nojalla sekakomitean, joka koostuu kummankin sopimuspuolen johtavassa asemassa olevista virkamiesedustajista. Sekakomitea vastaa
  - a) tämän sopimuksen moitteettomasta toiminnasta ja täytäntöönpanosta,
  - b) tämän sopimuksen tavoitteita koskevien painopisteiden vahvistamisesta,
  - c) suositusten antamisesta tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vähintään kahden vuoden välein yhteisesti sovittavana päivänä vuorotellen Filippiineillä ja Euroopan unionissa. Myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia voidaan järjestää sopimuspuolten niin sopiessa. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin sopimuspuolen edustaja. Sekakomitean kokousten esityslistasta päätetään sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

3. Sekakomitea perustaa erityisiä alakomiteoita, jotka käsittelevät kaikkia tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia aloja ja avustavat sekakomiteaa sen tehtävien hoitamisessa. Alakomiteat raportoivat toiminnastaan yksityiskohtaisesti sekakomitealle sen kaikissa kokouksissa.
4. Sopimuspuolet sopivat, että sekakomitean tehtävänä on myös valvoa kaikkien sopimuspuolten välillä tehtyjen tai tehtävien alakohtaisten sopimusten tai pöytäkirjojen moitteetonta toimintaa.
5. Sekakomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.

VIII osasto

LOPPUMÄÄRÄYKSET

49 artikla

Tulevaa kehitystä koskeva lauseke

1. Yhteistyötä lisätäkseen sopimuspuolet voivat keskinäisestä sopimuksesta ja sekakomitean suosituksen perusteella laajentaa tätä sopimusta esimerkiksi täydentämällä sitä tiettyjä aloja tai toimintoja koskevilla sopimuksilla tai pöytäkirjoilla.
2. Sopimuksen täytäntöönpanon osalta kumpikin sopimuspuoli voi tehdä ehdotuksia yhteistyön laajentamiseksi ottaen huomioon sopimuksen soveltamisesta saadut kokemukset.

50 artikla

Yhteistyön resurssit

1. Sopimuspuolet sopivat antavansa omien valmiuksiensa ja säännöstensä sallimissa rajoissa käyttöön asianmukaiset resurssit, myös rahoitusvarat, tässä sopimuksessa määrättyjen yhteistyötavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Sopimuspuolet antavat rahoitustukea moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ja tekevät yhteistyötä taloudellisten etujensa suojaamiseksi. Sopimuspuolet ryhtyvät omien lakiansa ja määräystensä mukaisiin tehokkaisiin toimenpiteisiin petosten, lahjonnan ja muun laittoman toiminnan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi muun muassa sopimuspuolten välisen keskinäisen avunannon avulla tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Sopimuspuolten välisessä lisäsopimuksessa tai rahoitusvälineessä määrätään erityisistä rahoitusyhteistyötä koskevista lausekkeista, jotka kattavat paikan päällä tehtävät ja muut tarkastukset, valvonnan ja petostentorjuntatoimet, kuten Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja Filippiinien vastaavien tutkintaviranomaisten toteuttamat toimenpiteet.
3. Sopimuspuolet kannustavat Euroopan investointipankkia (EIP) jatkamaan toimintaansa Filippiineillä omien menettelyjensä ja rahoitusvaatimustensa, EIP:n ja Filippiinien välisen puitesopimuksen sekä Filippiinien kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
4. Sopimuspuolet voivat tarvittaessa päättää myöntää tämän sopimuksen kattamalla tai siihen liittyvillä aloilla toteutettaviin yhteistyötoimiin rahoitustukea omien

rahoitusmenettelyjensä ja -varojensa puitteissa. Edellä mainittuihin yhteistyötoimiin voivat tarpeen mukaan kuulua esimerkiksi valmiuksien kehittämistä ja teknistä yhteistyötä koskevat aloitteet, asiantuntijavaihto, tutkimukset sekä avoimuutta ja vastuullisuutta edistävien säädös-, täytäntöönpano- ja sääntelykehysten luominen ja muut sopimuspuolten sopimat toimet.

51 artikla

Apuvälineet

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä sopimuspuolet sopivat järjestävänsä tarvittavat apuvälineet yhteistyön täytäntöönpanoon osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien suorittamista varten kummankin sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön, sisäisten sääntöjen ja hallinnollisten määräysten mukaisesti.

52 artikla

Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ja sen nojalla toteutettavat toimet eivät rajoita sopimuspuolten valtuuksia tehdä kahdenvälistä yhteistyötä tai tarvittaessa tehdä uusia, esimerkiksi Filippiinien ja yksittäisten jäsenvaltioiden välisiä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen asian kannalta merkityksellisten määräysten soveltamista.
2. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita sopimuspuolet ovat tehneet tai aikovat tehdä kolmansien osalta.

53 artikla

Velvollisuuksien täyttäminen

1. Sopimuspuolet toteuttavat tästä sopimuksesta johtuvien velvollisuuksiensa täyttämiseksi tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet. Ne huolehtivat siitä, että tässä sopimuksessa määrätyt tavoitteet saavutetaan.
2. Kumpikin sopimuspuoli voi saattaa sekakomitean käsiteltäväksi kaikki tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevat erimielisyydet.
3. Jos sopimuspuoli katsoo, että toinen sopimuspuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen mukaisen velvoitteen, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Jäljempänä olevan 5 kohdan mukaisia erityisen kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta se esittää ennen toimenpiteiden toteuttamista sekakomitealle kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot sopimuspuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi.
4. Toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen toiminnalle. Toimenpiteistä ilmoitetaan välittömästi toiselle sopimuspuolelle, ja niistä neuvotellaan sekakomiteassa toisen sopimuspuolen sitä pyytäessä.

5. Sopimuspuolet sopivat, että sopimusta tulkittaessa ja sovellettaessa tarkoitetaan 3 kohdassa olevalla ilmaisulla 'erityisen kiireelliset tapaukset' tilanteita, joissa sopimuspuoli on olennaisesti rikkonut sopimusta. Sopimuksen olennainen rikkominen tarkoittaa seuraavaa:

- a) sopimuksen purkaminen, joka ei ole kansainvälisen oikeuden yleisten säännösten mukainen; tai
- b) sopimuksen olennaisten osien eli 1 artiklan 1 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan rikkominen.

Ennen toimenpiteiden toteuttamista erityisen kiireellisissä tapauksissa sopimuspuoli voi pyytää kiireellisen sopimuspuolten välisen kokouksen koolle kutsumista. Jos koollekutsumispyyntö esitetään, kokous pidetään 15 päivän kuluessa, elleivät sopimuspuolet ole sopineet muusta määräajasta, joka saa olla enintään 21 päivää. Kokouksessa tutkitaan tilanne perusteellisesti ja pyritään sopimuspuolten kannalta hyväksyttävään ratkaisuun.

54 artikla

Sopimuspuolten määrittely

Tässä sopimuksessa 'sopimuspuolilla' tarkoitetaan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka unionia ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti sekä Filippiinien tasavaltaa.

55 artikla

Alueet, joihin sopimusta sovelletaan

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta siinä määrätyn edellytyksin, ja Filippiinien alueeseen.

56 artikla

Ilmoitukset

Sopimuksen 57 artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan diplomaattiteitse Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Filippiinien ulkoasiainministeriölle.

57 artikla

Sopimuksen voimaantulo ja kesto

1. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona jälkimmäinen sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle tätä varten tarvittavien oikeusmenettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Sopimus on voimassa viisi vuotta. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan sopimuspuoli ilmoita kuusi kuukautta ennen kyseessä olevan yksivuotisen voimassaolojakson päättymistä toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa.

3. Sopimuspuolet sopivat sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista. Muutokset tulevat voimaan tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti sen jälkeen, kun jälkimmäinen sopimuspuoli on ilmoittanut toiselle sopimuspuolelle kaikkien tarvittavien muodollisuuksien täyttämistä.
4. Sopimuspuoli voi sanoa sopimuksen irti ilmoittamalla toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti haluavansa irtisanoa sopimuksen. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta sen jälkeen, kun toinen sopimuspuoli on vastaanottanut ilmoituksen. Irtisanominen ei vaikuta tämän sopimuksen nojalla ennen sopimuksen irtisanomista sovittuihin tai käynnistettyihin hankkeisiin.

58 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus on laadittu bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Sopimuksesta neuvoteltiin englannin kielellä. Mahdollisista tekstien välisistä kielellisistä eroavuuksista ilmoitetaan sekakomitealle.

Tehty kahtena kappaleena .....[paikka] ....[päivä] .....kuuta 20.....

Euroopan unioni

Filippiinien tasavallan hallitus

Belgian kuningaskunta

Bulgarian tasavalta

Tšekin tasavalta

Tanskan kuningaskunta

Saksan liittotasavalta

Viron tasavalta

Irlanti

Helleenien tasavalta

Espanjan kuningaskunta

Ranskan tasavalta

Italian tasavalta

Kyproksen tasavalta

Latvian tasavalta

Liettuan tasavalta

Luxemburgin suurherttuakunta

Unkarin tasavalta

Maltan tasavalta

Alankomaiden kuningaskunta

Itävallan tasavalta

Puolan tasavalta

Portugalin tasavalta

Romania

Slovenian tasavalta

Slovakian tasavalta

Suomen tasavalta

Ruotsin kuningaskunta

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta